

„Veš, Štefe“, je govoril Smodiču po poti s pokopališča, „jaz sem jih često jezil in dražil, pa mi je žal, ker nisem priden — ne pobožen — ne — pa jih ne bom videl pri Bogu.“

„Naša mati so mi ukazali moliti zanje; tako jim ohranimo najlepši spomin.“

„In pa, če spolnujemo njih nauke — so rekli oni gospod ob grobu — pa jaz ne vem nič naukov“, je govoril na tihem Janko.

„Se jih naučiš pa pri novem gospodu učitelju; zakaj tudi to — rekli so mati — bo ljubo našemu rajncemu učitelju, ki se sedaj že veselé v zlatih nebesih in gledajo na nas — svoje dobre in hudobne učence.“

„Prav so rekli tvoja mati“, je pritrdil Janko in odšel zamišljeno, tiho in mirno, kakor še nikoli, na svoj dom in sklenil začeti novo življenje.

Nekaj dni po novem letu so otroci sprejeli novega učitelja radovedno in strahoma. Bil je visok, tanek gospod s kratko roso brado, srpim pogledom in redkimi lasmi. Nosil se je po koncu in ni bil nikoli brez rokavic ter palice. Pokašljeval ni nič in govoril — zunaj šole — skoro nič — a otroci so se ga silno bali — tudi Mejakov Janko. Prvi dan ni bilo slišati družega kot dihanje v šoli, pa kmalu so se privadili drug drugemu: otroci so se lepo vedli, pridno učili, vestno izvrševali naloge; in zaostal ni niti Janko.

Novi učitelj je dejal: „Tega in tega nečem več — pa bomo spet prijatelji. Hočem pa videti kmalu, če se znate tako poboljšati, da boste moji prijatelji —.“

In Smodička, pa tudi druge sosedé, katerim je bil Janko uzor nerednosti, nagajivosti in hudobnosti, so se na tihem čudile, kaj ga je spreobrnilo; Janko tudi ni povedal nikomur ter se s pridnostjo pokoril — zaostali učenec za prejšnje grehe. Srce v prsih mu je pa vedno zadovoljnejše plalo, ko se je spominjal, da ni ostal stari Janko.

Izgubljena!

(Povest. — Spisal Glavor.)

II.

Ysa prevzeta od lepote punice gre Milka do konca trga za možem, ki jih je prodajal. Tu se možak obrne in kričé: „Kupite, kupite!“ izgine zopet v gneči.

Sedaj šele zapazi Milka, da ni matere pri nji. Ali ne začne morda jokati se? ne, Milka je bila pogumno dete. Nekoliko trenutkov postoji, potem pa se ji zasveti v bistri glavici:

„Mama je šla domov!“

No, domov bom tudi jaz znala, misli si Milka, in se pogumno obrne proti domu.

Začetskoma je šla prav. Videla je v neki prodajalnici igrače, katere je poprej občudovala z materjo. To jo je tem bolj opogumilo. Prav veselila se je že, češ, jedenkrat bom sama prišla domov, prav sama. Potem pa naj še reče mama, da sem majhna!

Toda kam pa sedaj? Milka je vedela, da je treba iti v neko stransko ulico, ali v katero? To je vprašanje. Sedaj se ji zdi ta prava, sedaj ona. Naposled se ji vidi jedna tista, po kateri je prišla z mamo.

Zavije v stran in stopa dalje. Ali domače hiše ni nikjer. To je dobro poznala. Pri vratih sta namreč stala dva kamenita psa, in ta dva je Milka tako poznala, kakor le kaj. No, nikjer se nočeta prikazati.

Milko začne sedaj skrbeti, če ni zašla. Ta misel jo vso zblede. V strahu se obrne in teče nazaj. Toda v naglici ne gleda na pot, in zaide še bolj. Ali ona tega ne opazi in hiti naprej.

„Kam pa tečeš, mala?“ vpraša jo ta hip prijazno policist, ki je videl prepadli obraz malega otroka.

„Domov!“ odvrne Milka, prestrašena, kajti imela je pred stražniki velikansk strah, kakor ga imajo otroci po navadi. Nenadno vprašanje možvo jo tembolj preplaši. Srce ji je utripalo od bojazni, in urno steče naprej.

Tako je preteklo že precēj časa, odkar je izgrešila mater, in začelo se je mračiti. Dasi je bila Milka za svoja tri leta nenavadno pogumna — mislimo, da bi se dobilo malo otrók, ki bi se tako srčno napotili iskat svoje mame, kakor se je Milka — vendar pa sedaj le ni mogla več zadržavati solz, ki so se ji scurkoma ulile po lici. In kolikor dalje časa se je ustavljala poprej joku, toliko silnejše je prišel sedaj na dan.

Ali nihče mimoidočih se ni zmenil za solzečo se deklico. Po večjih mestih je že tako, da se nihče ne briga za svojega bližnjega. Semtertje je kdo pogledal na-njo, a potem zopet hladnokrvno stopal dalje.

Nek možak, bolj revno oblečen, se ustavi nazadnje pred njo:

„Zakaj se pa jočeš?“ vpraša z robotim glasom.

„Mame ni!“ ihtí deklica.

„Aha, izgubila si se? No, to se večkrat primeri. Vidiš, punčika, pojdi k onemu možu tam, ki ima sabljo, pa mu povej, da iščeš matere!“

Prijazno še pokima mož in odide. Milka pogleda moža s sabljo — k temu naj bi šla? Da bi jo morda še celó uklenil in pa zaprl? Milka se zgrozí in koraka dalje, dasi je od solz komaj videla pot.

Stemnilo se je popolnoma. Svetilke so razsvetljevale ozke ulice in uborne hiše, med katere je blodeča Milka zašla. Ali ona ni več gledala okoli sebe. Premišljevala ni več kod in kam, v glavici se ji je vse zbledlo, in le nejasno je vedela, kaj se je dogodilo ž njo. Napenjala je misli — ali ni šlo. Utrujenost telesa jo je premagala. Le megleno se je še spominjala, da se je izgubila, ali naravno se ji je zdelo, da pride sedaj pa sedaj po njo mama.

Stisne se v kotiček. Vsi prigodki so revico tako utrudili, da že za malo trenutkov zaspi.

Težko je sopihala stara Marta po ulicah.

Stara Marta — nihče ji ni vedel drugega imena — stanovala je v revni hišici pri tleh. Z ljudmi se ni pečala, kakor se tudi ti niso menili za-njo. Govorilo se je, da je doživela kdaj boljše dni, in da se ji blede. Naj je bilo to že res ali ne, gotovo pa je, da je stara Marta čepela po cele ure nepremično v svoji sobi in strmela pred-se. Nihče ni vedel kaj natančnega iz njenega življenja. Kdo zna, kaj ji je strlo srce? Kdo zna, kake nezgode je pretrpela?

Marta ni niti delala — saj bi tudi ne mogla — niti ni beračila, a vendar je živela. Nekaka skrivnostna tema je zakrivala njeno življenje.

Sedaj se ustavi Marta pred spečo Milko. Luč svetilke je razsvetljevala njen obrazek, ki se je smehljal od ljubkih sanj...

„Kako lepa je!“ šepeta Marta. „Glej, kako lep obrazek ima, prav kakor moja Fanica — uboga Fanica! Kako lepo obleko ima, ej, golobičica, smehlja se, ej, smehlja! No, le spančkaj, golobičica, ne boj se revica, le spančkaj!“

Občudovaje je stala Marta pred dekletcem.

„Kakor angelček je! Ah, kako lep otrok! Prav kakor moja Fanica! Uboga moja Fanica! Zakaj si umrla? Vidiš, sedaj bi jaz ne bila srma na svetu! Revica!“

Pri zadnji besedi pogladi Marta mehko Milkino lice.

„U, kako je mrzla! Ubožica, gotove jo zebe! Še zbolela bo, revica! Hu, po noči je vedno mraz!“

Ta hip odpre Milka oči.

„Mama!“ vzklikne.

„Golobičica moja! Nič se ne ustraši, revica! Vidiš, jaz sem Marta, stara Marta! Nič se ne boj, ubožica, nič se ne boj, jaz ti ne naredim ničesar. Pojdi z menoj, golobičica!“

Mrtvo je gledala Milka staro ženico. Ni se brž zavedela vsega, kar je doživela.

„Vidiš, treseš se od mraza. Zebe te. Le poglej, po noči je. Pojdi z menoj, drugače boš umrčkala, kakor moja Fanica! Pojdi, pojdi, golobičica!“

In Marta prime Milko za roko, ki gre brez volje ž njo.

„Tako, ljubček moj! Le poglej, da nisem huda. Dejala te bom v posteljico in zaspančkala boš lepo, mirno. Ej, lepo posteljico imam, dobro, mehko. Ljudje ne vedó, kako lepo se spi v nji, ej, lepo se spi, če se more. Nu, vidiš, kako si pridna. Saj sva že doma, vidiš!“

Marta je stopila v neko hišo in odprla svoje stanovanje. No, ves čas je govorila:

„Nu, le pojdi z mano, le nič se ne boj. Vidiš, precej prižgem luč in potem — — potem bomo dali kaj za v tvoj želodček in potem boš šla spančkat.“

In tako je stopicala po sobi in prižgala luč, ki je posvetila po malem stanovanju. No, kdor bi mislil, da je bilo stanovanje opravljeno beraško, bi

se zelo motil. Narobe: pahištvo je bilo sicer starinsko, ali lepo izrezljano in lično, in je naredilo prav dober vtis. To je ponajveč dalo ljudem povod k govorjenju, da ni bila stara Marta vedno to, kar je sedaj.

Čudno je bilo videti, kako se je sukala Marta okoli Milke. Kar ni mogla odvrniti od nje oči.

„Tako, le vsedi se, ubožica. No, ali boš pila malo mleka, golobičica moja?“

Nemo odkima Milka. Strmo je gledala v Marto — nemogoče je opisati ta pogled! Vsa čustva malega dekleta so odsevala v njem: čudenje, groza, strah. Potem pa so se ji zopet polagoma napolnile oči s solzami, debele kaplje so začele padati po licih, in tiho je šepnila:

„Mama! Moja mama!“

„Uboga moja! Nič se ne joči! Pojdi ležat, pojdi, dete; jutri bo že prišla mama. Nič se ne boj, saj sem jaz pri tebi. Na, vzemi nekoliko mleka! Nočeš? Vidiš, bojiš se, kaj ne? No, pa pojdi v posteljico, da se boš odpočila! Jaz te bom slekla, in zaspančkala boš sladko, lepo!“

Marta je zadela pravo. Komaj je dala Milko na ležišče, že jo je premagal spanec. No, ta spanec ni bil zdrav. Deklica se je premetavala po postelji, kričala in jokala v spanju. Lice njeno je bilo smrtnobledo.

Stara Marta pa je sedla k postelji in se zamislila v davne dni. In videla se je kot srečno mater v krogu svojih domačih, radostno, veselo, blaženo. A potem je prišla zlobna človeška roka in uničila to srečo in — —. Kakor kamen je sedela Marta in strmela pred-se. Iz očíj pa so ji padale vroče solze, a ona jih ni čutila — — —.

Dà, ljudje niso vedeli, zakaj se je stara Marta odtegnila svetu.

Ko je napočilo jutro, ni mogla Milka vstati — v vročnici je ležala na postelji in bledla. Mlado telesce ni moglo prenesti naporov prejšnjega dne.

Kako je skrbela Marta za-njo! Kuhala ji je čaje, zavijala jo skrbno v odeje, čula pri nji noč in dan. Da bi šla po zdravnika, ji ni prišlo v glavo.

Cel mesec se je borila Milka s smrtjo; nazadnje pa se je le obrnilo na bolje. Potem pa je zopet trajalo cel mesec, da je popolnoma okrevala. V tej dolgotrajni bolezni se je privadila Milka stare Marte, ki je res prav materski skrbela zanjo.

Ko je prvič zopet stopila na noge, vprašala je Milka starico:

„Kdaj pa pojdem zopet k mami?“

Skoro prestrašena je odgovorila Marta:

„K mami ne moreš, ljuba moja Milka. Kdo vé, kje je tvoja mama? Ostani pri meni, Milka, ostani pri meni!“

In tako je bilo. Težko se je privadila uboga Milka te misli, ali — kaj je hotela?

(Dalje prihodnjič)

